

Lausunto kuntarakennelakiluonnoksesta

Khall 64 §

Valmistelija: kunnanjohtaja Marja Tuohimaa

Valtiovarainministeriö on lähestynyt kuntia 22.11.2012 päivätyllä lausuntopyynnöllä. Ministeriö pyytää jakelussa mainituilta tahoilta lausuntoa oheisesta luonnoksesta yleisesti sekä erityisesti lausumaan seuraavista kysymyksistä:

1. selvitysvelvollisuudesta, selvityspерusteista (ml. poikkeusperusteista) ja selvitysvelvollisuuden sisällöstä;
2. esityksen sisältämistä määräajoista ja menettelyistä;
3. valtioneuvoston toimivallasta päättää kuntajaon muuttamisesta;
4. yhdistymisavustuksien ehdoista ja määrästä;
5. sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien turvaamisesta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta koskevien linjausten mukaisesti.

Lausuntopyyntö on jatkoa hallituksen kuntarakenneuudistukselle. Lausunto lakiluonnoksesta tulee antaa 7.3.2013 mennessä. Ministeriön lausuntopyyntö liitteineen on ohessa liitteenä. Lausunnot pyydetään toimittamaan viimeistään 7.3.2013 mennessä sähköpostitse osoitteeseen valtiovarainministerio@vm.fi.

Kuntarakennelakiluonnokseen liittyvät asiakirjat löytyvät Valtiovarainministeriön sivuilta www.vm.fi.

Lakiluonnoksessa esitetään muutettavaksi nykyistä kuntajakolakia, jonka nimike muutettaisiin kuntarakennelaksi. Lakiin lisättäisiin säännökset kuntarakenneuudistuksen tavoitteista, kuntien selvitysvelvollisuudesta, selvityspерusteista ja niistä poikkeamisesta sekä muutettaisiin kuntien yhdistymisen taloudellista tukea koskevia säännöksiä.

Lakiluonnoksen mukaan kunnan tulisi selvittää kuntien yhdistymistä, jos se täyttää yhdenkin laissa säädetyistä selvityspерusteista: Väestöpohja yli 20.000, työpaikkaomavaraisuus yli 80 %, ikäluokan määrä yli 50 lasta ja pendelöintikriteerit.

Selvityspерusteiden osoittamasta selvitysalueesta voitaisiin poiketa, jos tällöin muodostuisi kuntajaon kehittämisen tavoitteet ja kuntajaon muuttamisen edellytykset täyttävä vaihtoehtoinen toiminnallinen kokonaisuus. Poikkeaminen ei olisi automaattista, vaan sen edellytyksiä tulisi arvioida suhteessa kunnan edellytyksiin järjestää palveluja ja

toisaalta alueen kokonaisuuteen. Jos kunta katsoisi tarkoituksenmukaiseksi tehdä selvityksen muulla kuin selvityspeniteiden osoittamalla alueella, sen tulisi hakea valtiovarainministeriöltä poikkeusta selvitysalueesta. Ministeriö voisi myöntää poikkeuksen palvelujen edellyttämää väestöpohjaa koskevasta selvityspeniteestä vaihtoehdoisen toiminnallisen kokonaisuuden muodostumisen perusteella. Sen sijaan työssäkäynti- ja yhdyskuntarakennepeniteen osoittamasta selvitysalueesta voitaisiin poiketa ainoastaan ministeriön määräämän erityisen kuntajakoselvityksen perusteella.

Laissa säädettäisiin selvityksen tavoitteesta ja vähimmäissisällöstä. Selvityksen tavoitteena olisi saada aikaan esitys kuntien yhdistymisestä ja siihen liittyvä yhdistymissopimus. Selvityksen tulisi kuitenkin aina sisältää vähintään suunnitelma hallinnon ja palvelujen järjestämisestä sekä palvelujen tuottamisesta selvitysalueella sekä selvitykset yhdistymisen vaikutuksista kuntien yhteistoimintaan ja taloudellisesta tilanteesta. Lisäksi selvityksessä tulee olla arvio asukkaiden osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksien ja lähidemokratian toteutumisesta sekä yksityiskohtainen arvio kuntien yhdistymisen eduista ja haitoista.

Kuntien tulisi ilmoittaa valtiovarainministeriölle 30. päivään marraskuuta 2013 mennessä, minkä kunnan tai kuntien kanssa se selvittää kuntien yhdistymistä. Kuntien on tehtävä laissa edellytetyt selvitykset ja mahdolliset niihin perustuvat yhdistymisesitykset 1.4.2014 mennessä. Kuntien yhdistymisten tulisi tapahtua viimeistään 1.1.2017. Esitysten tekeminen määräaikaan mennessä sekä liitoksen tekeminen vuosien 2014 – 2017 alusta on myös yhdistymisavustusten maksamisen ja valtionosuuksien vähenemisen korvaamisen edellytyksenä.

Mikäli kunta ei ole 1.4.2014 mennessä tehnyt esitystä yhdistymisestä, voi valtiovarainministeriö määrätä tarvittaessa erityisen kuntajakoselvityksen toimittamisesta. Erityisten kuntajakoselvitysten kustannukset maksettaisiin valtion varoista.

Esityksessä ei laajennettaisi valtioneuvoston toimivaltaa päättää yleisesti kuntien yhdistymisestä kuntien valtuustojen sitä vastustaessa. Päätöksenteko kuntien yhdistymisestä perustuisi pääsääntöisesti kuntien yhteiseen esitykseen. Valtioneuvosto voisi hylätä kuntien yhteisen esityksen, jos esitetty yhdistyminen olisi ilmeisesti vastoin kuntajaon muuttamisen edellytyksiä. Valtioneuvosto voisi päättää kuntien yhdistymisestä valtuuston vastustuksesta huolimatta tilanteessa, jossa erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyssä olevan kunnan asukkaiden palvelujen turvaaminen edellyttää kuntajaon muutosta.

Kuntien henkilöstön asema turvattaisiin vuosien 2014–2017 alusta voimaan tulevissa kuntajaon muutoksissa nykyisen tasoisena säätämällä siirtyvän henkilöstön viiden vuoden irtisanomissuojasta.

Kuntarakenneuudistuksen toteuttamiseksi kunnille tarjottaisiin tukea laissa edellytettyjen yhdistymisselvitysten tekemiseen ja niistä aiheutuviin kustannuksiin. Lisäksi kuntia kannustettaisiin tekemään tarvittavat kuntarakenteen muutokset suuntaamalla kunnille yhdistymisavustusta ja korvaamalla mahdolliset yhdistymisestä johtuvat valtionosuuden menetykset. Koska yhdistymisavustuksilla on tarkoitus tukea kuntarakenneuudistuksen tavoitteiden mukaisen kuntarakenteen muodostumista, yhdistymisavustusta ei maksettaisi selkeästi selvityspäätösten vastaisissa kuntien yhdistymisissä. Yhdistymisavustusta voisi saada alle 20 000 asukkaan uudelle kunnalle ainoastaan, jos valtioneuvoston on myöntänyt selvitysalueelle poikkeuksen.

Yhdistymisavustukset olisivat tasoltaan vastaavia kuin vuoden 2013 alussa voimaan tulevissa kuntien yhdistymisissä. Yhdistymisavustuksen lisäosaa maksettaisiin kuntajaon muutoksessa, jossa on mukana kunnan taloudellista tilannetta koskevan selvityspäätöksen täyttävä kunta tai kuntia. Lisäosa olisi 150 euroa talousperusteen täyttävän kunnan asukasta kohden ja enintään miljoona euroa yhdistymistä kohden. Lisäosalla pyritään helpottamaan kunnan taloudellista asemaa tilanteessa, jossa uuteen kuntaan yhdistyy yksi tai useampia talousvaikeuksissa olevaa kuntaa.

Liitteenä: kuntarakennelakiluonnos

Ehdotus:

Kunnanhallitus esittää kunnanvaltuustolle hyväksyttäväksi Oripään kunnan lausuntona kuntarakennelakiluonnoksesta seuraavaa:

1) Kuntarakenneuudistus pohjautuu perustelemattomaan mielikuvaan siitä, että suuremmissa yksiköissä kunnan palveluita voitaisiin tuottaa tehokkaammin ja edullisemmin. Useat asiantuntijat ovat tästä täysin eri mieltä ja Kuntaliiton tutkimuskin osoittaa tällaisen käsityksen vääräksi. Tutkimusten mukaan kuntaliitokset eivät tuo säästöjä eikä mitään optimaalista kuntakokoa ole ylipäättäen olemassa.

Selvityspäätöksille ei ole olemassa tutkimuksellista pohjaa, vaan ne on poliittisesti asetettu niin, että selvitysvelvollisuus on saatu koskemaan käytännössä kaikkia kuntia. Selvitysvelvollisuuden sisältönäkin on pelkästään kuntaliitos eikä esimerkiksi kuntien välinen yhteistyö. Oripään kunta ei hyväksy sitä, että se pakotetaan selvitykseen joka tähtää vain kuntaliitukseen.

2) Esityksen mukaan kuntauudistuksen keskeisiä elementtejä ovat kuntarakennelaki, kuntien valtionosuus- ja rahoitusjärjestelmän uudistus, kuntalain kokonaisuudistus, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaki ja kuntien tehtävien arviointi. Oripään kunta on jo huhtikuussa 2012 lausunut, ettei se ole halukas kuntaliitoksiin tai niiden selvittämiseen. Kuntauudistuksen muut elementit eivät ole sen jälkeen edenneet konkreettisesti, joten uuden lausuman antaminen pelkästään kuntarakennelakiluonnoksesta on täysin turhaa. Oripään kunnan kanta ei ole tällä välin muuttunut millään lailla.

Samalla perusteella kuntarakennelakia ei missään tapauksessa tule saattaa voimaan ennen kuntauudistuksen muiden elementtien valmistumista.

3) -

4) -

5) Sosiaali- ja terveydenhuollon työryhmä joutui tekemään työtään voimakkaan poliittisen ohjauksen alaisena, minkä vuoksi työryhmän loppuraportti on ristiriitainen ja sisältää eriäviä lausuntoja. THL:n eriävän lausunnon mukaan työryhmän loppuraportissa esitetyt ratkaisut eivät edes ole riittäviä, jotta sosiaali- ja terveydenhuollon uudistukselle asetetut tavoitteet yhdenvertaisista ja vahvistetuista palveluista toteutuisivat.

Oripään kunta ja sen asukkaat ovat tyytyväisiä tämänhetkisiin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin. Keskeneräisen sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen perusteella ei ole nähtävissä selkeitä parannuksia tämänhetkisiin palveluihin, joita kunta tällä hetkellä, ja arvioidensa mukaan myös jatkossa, pystyy asiakkailleen tarjoamaan.

Yhteenveto

Oripään kunnassa ei kunnan viranhaltijoilla, luottamushenkilöillä eikä kuntalaisilla ole tarvetta kuntaliitokseen tai sen selvittämiseen minkään kunnan kanssa. Näkemyksemme mukaan mahdollisuudet kehittää Oripään kunnan alueella olevia yksityisiä ja julkisia palveluita samoin kuin kunnan asukkaiden vaikutusmahdollisuudet kaventuisivat merkittävästi osana jotain suurempaa kokonaisuutta.

Päätös: Kunnanhallitus hyväksyi ehdotuksen.

Lisätietojen antaja: Kunnanjohtaja Marja Tuohimaa, hallintotoimisto, puh 050 529 2422

Kvalt 34 §

Päätös: Kunnanvaltuusto hyväksyi ehdotuksen.